

foto: Mattias Klum

Rasspecifik Avelsstrategi Appenzeller Sennenhund

Utarbetad av Svenska Sennenhundklubbens Avelsråd i samarbete med uppfödare och täckhundsägare

**Svenska Sennenhundklubben
2005-04-08**

Rasspecifik Avelsstrategi för Appenzeller Sennenhund

Appenzeller Sennenhund är en medelstor, trefärgad, nästan kvadratisk hund, välbyggd och muskulös med vall- och vaktegenskaper. Den är livlig, temperamentsfull, självsäker och orädd.

Historia

En vallhund beskrevs i Friedrich von Tschudis bok "Das Thierleben der Alpenwelt", utgiven 1853, enligt följande: "Den har ett ljust skall, är en korthårig, medelstor, och flerfärgad säter- (Sennen-) hund, som dels driver samman hjorden, dels vaktar bostaden". Dessa hundar fanns framför allt i kantonen Appenzell i nordöstra Schweiz. Hundarna var trefärgade, mestadels svarta med gula tecken och vitt på benen, bröst, mage, svansspetsen och som en bläs på huvudet. Det fanns också hundar som var röda, gula, tigrerade, blå och grå med eller utan tecken liksom black-and-tan-varianter. Skogvaktaren Max Sieber intresserade sig för dessa "Appenzeller Trieberli" och krävde av Schweiziska Kennelklubben (SKG) 1895 att något måste göras, annars kommer hundarna uppenbarligen med schweiziskt ursprung att försvinna. SKG tillsatte en kommission med uppgift att spåra upp bra exemplar, ge ägarna ett diplom och en liten summa pengar för att väcka intresse för att använda hundarna i avel. Enligt Sieber var kommissionen alldeles för inaktiv, så Sieber och den tyske kynologen Richard Strebel åkte runt på marknader i nordöstra Schweiz och kunde då få se 30 till 40 hundar. Tyvärr var många av dem kastrade. SKGs kommission utformade en rasbeskrivning 1897 under namnet "Sennen- oder Treibhund". I Altstätten hölls den första visningen av dessa Sennenhundar i SKGs regi. Ca 30 hundar bedömdes uppfylla rasbeskrivningen. Nio hanar och 7 tikar valdes ut för avel. Ägarna fick mellan 5 och 20 franc var. Pengarna, totalt 400 franc, hade kantonen St. Gallens regeringsråd ställt till förfogande för att rädda hundarna och bygga upp en ras. Elva av de ovanstående 16 hundarna användes i avel, och är i stort basen för den Appenzeller Sennenhund som finns idag. Max Sieber avled 1899 och rasen skulle antagligen ha försvunnit om inte professor Albert Heim, också drivande kraft bakom bildandet av de övriga tre Sennenhundraserna, energiskt tagit sig an rasen. Hundarna började nu visas på internationella och nationella utställningar i Schweiz. En annan entusiast för rasen, Josef Gmünder, var intiativtagare till bildandet av Appenzeller Sennenhundklubb 1906, och då började också en stambok att föras. Albert Heim utformade en rasstandard som fastställdes 1914, och är med små förändringar fortfarande den som gäller. Då fanns ca 100 hundar införda i stamboken.

Under 1920-30-talet exporterades hundar till flera europeiska länder. Tyskland importerade den första hunden 1923. Utvecklingen av aveln var blygsam och mellan 1935 och 1938 föddes 25 valpar. Tyvärr dog samtliga hundar under andra världskriget och först 1952 återintroducerades rasen.

Till Sverige kom den första Appenzeller Sennenhunden 1969 från Schweiz, Cilla von Steinboden. Cilla omkom emellertid i en traktorolycka hos ägaren Olle Svensson och hann aldrig ge några valpar. Olle Svensson tog in en ytterligare tik, Cilla von der Gartegg, från Schweiz och 1976 fick Cilla 7 valpar med den finske hanen Figaro du Romanel. Hon fick ytterligare en kull om 7 valpar med samma hane 1977. Ingen av dessa gick dock vidare i avel.

Britt och Berndt Klingeborn importerade tre hundar från Nederländerna. Tiken Celesta Dubhthach Cain kom 1997 och hanen Excalibur Dubhthach Cain kom 1998. Hanen Luc van Eemlandia kom 2000 och samägdes med Odenhills Kennel. I januari 2000 födde Celesta Dubhthach Cain 11 valpar efter den holländska hanen Bikkel Dubhthach Cain och 2001 nio valpar efter Luc van Eemlandia. Carnavals Celine födde 5 valpar efter Luc van Eemlandia 2003. Luc van Eemlandia exporterades till en uppfödare i Appenzell, Schweiz, hösten 2003 och används där som avelshund.

Nulägesbeskrivning Rasen i Sverige och Europa under 2000-talet

Rasen är i Sverige mycket liten (27 valpar födda 2000-2004), vilket innebär att ett långsiktigt avelsarbete mot sunda och friska hundar måste bedrivas i ett europeiskt perspektiv baserat på den avelsbas som finns i Europa. De stora uppfödarländerna i Europa är Schweiz, Tyskland och Nederländerna. Rasen är också etablerad i Nordamerika, men är inte en officiellt godkänd ras av Amerikanska Kennelklubben. Ett europeiskt samarbete har etablerats sedan 2003. Den tyska Sennenhundklubben (SSV) anordnade en avelskonferens för samtliga Sennenhundar i Hohenroda, Tyskland, den 19 augusti 2003. På denna konferens deltog ett flertal europeiska länder för att diskutera avelsfrågor rörande Appenzeller Sennenhund. Vid konferensen bildades "The International Study Group Appenzeller (ISGA)". Gruppen kom överens om att mötas varje år för att diskutera avelsfrågor såsom tillgängligt europeiskt avelsmaterial, genetiska sjukdomar och utbyta erfarenheter om rasens utveckling i olika länder. Ytterligare ett möte har hållits i maj 2004 i Wijchen, Nederländerna. Vid detta möte diskuterades en inventering av den europeiska avelsbasen med svenska rasspecifika avelsstrategier som riktlinje. Den engelska översättningen av rasspecifika avelsstrategier bestämdes till "Sustainable Breeding Strategies for the Appenzeller Cattle Dog". Nedan följer ett antal områden som behöver belysas för att utformningen av en rasspecifik avelstrategi skall kunna vara möjlig på en europeisk grund.

Registreringssiffror i Europa

För att få en uppfattning om rasens avelsbas och antalet potentiella avelsdjur är uppgiften om antalet registrerade valpar av betydelse. I tabell 1 visas registrerings-siffror för 2000–2003. Antalet födda valpar varierar kraftigt från år till år beroende på att rasen är liten, och en eller två kullar mer ett år förändrar antalet valpar väsentligt. Som nämnts ovan är de största uppfödarländerna Tyskland, Nederländerna och Schweiz. En liten uppfödning förekommer också i ett tiotal andra länder (Tabell 1).

Tabell 1. Antalet registrerade valpar i rasen Appenzeller Sennenhund i Europa 2000 – 2003

Land	Årsregistrering			
	2000	2001	2002	2003
Tyskland	66	79	105	64
Nederländerna	131	68	168	38
Schweiz	139	91	188	176
Österrike	9	25	20	11
Slovakien	6	19	19	11
Finland	7	16	7	18
Sverige	11	0	9	5
Belgien	8	3	10	13
Danmark	8	0	3	9
Frankrike	37	- ¹	34	14
Italien	1	8	8	-
Polen	-	-	6	-

Tjeckien	11	12	23	8
Totalt antal	434	322	600	365

¹ Registreringssiffran inte känd

Skattning av antalet avelsdjur i Europa

Genom att beräkna antalet avelsdjur som används i avel under en 10-årsperiod kan en uppfattning fås om hur stor del av den potentiella avelspoolen som används i avel. Uppgifter har samlats in från 13 länder i Europa, inklusive Sverige. Säkra registreringssiffror för åren 2000 till och med 2003 presenteras i tabell 1. Uppgifter under en längre tidsperiod, 1994–2003, presenteras i tabell 2. Uppgifterna är under den tidsperioden mindre säkra, speciellt antal födda kullar och valpar, men kan ligga till grund för en skattning av avelspoolen i Europa. Antalet använda avelsdjur under perioden är mera säkert. I de flesta länder är det ett mindre antal hanar som dominerar aveln, och det är inte ovanligt att hanarna har ända upp till 14 kullar i sitt hemland. En hane skall inte ha mer än 5% av en generations registreringar (5 år) av valpar för att undvika en dominans och matadoravel av ett fåtal hanar. Som visas i tabell 2 är det endast i de stora uppfödarländerna Schweiz, Tyskland och Nederländerna, som det kan vara möjligt att bedriva en målinriktad avel med landets eget avelsmaterial. Om detta är möjligt är beroende av landets inavelsgrad i populationen samt effektiv populationsstorlek och avelsstruktur, vilket inte är känt för närvarande. I övriga 10 länder synes det inte vara möjligt att bedriva en avel med bara eget inhemskt material. I de länder som registrerar ett fåtal valpar per år är det ofta en importerad hane som används på hela tikmaterialet. Någon planerad likvärdig användning av avelsdjur med utbyte med andra länder är mindre vanligt. Varje lands population är att betrakta som subpopulationer i förhållande till en gemensam europeisk population. Det totala antalet avelsdjur i Europa under redovisad tidsperiod är 486 (Tabell 2). Detta är endast 13,2% av registreringarna under samma period. I framför allt Schweiz och Tyskland fordras en avelskorning för att hundarna skall tillåtas användas i avel. Grunden för detta är att höja kvaliteten på avelsdjuren, men det begränsar också urvalet. För närvarande finns endast 24 hanar och 25 tikar godkända för avel i Schweiz (personligt meddelande, schweiziska avelsrådet, 2005).

Tabell 2. Antalet skattade avelsdjur i Europa, antalet kullar och valpar 1994–2003

Land	Avelsdjur		Kullar	Valpar	Valpar/kull	5% av en generations registrering valpar/kull
	Tik	Hane				
Schweiz	86	52	194	1.400	7,2	35/6
Tyskland	66	49	121	760	6,3	18/3
Nederländerna	47	33	92	700	7,6	18/3
Frankrike	21	19	42	280	6,6	7/1
Österrike	11	12	26	160	6,2	4/1
Finland	12	10	20	135	6,7	3/1
Slovakien	5	7	14	80	5,7	2/1
Tjeckien	4	6	10	54	5,4	1/1
Belgien	5	7	8	50	6,3	1/1
Danmark	5	6	8	50	6,3	1/1
Italien	7	8	12	40	3,3	1/1
Sverige	3	3	4	25	6,5	1/1
Polen	1	1	1	6	6,0	1/1

Totalt antal	273	213	547	3.685	6,1
Totalt antal avelsdjur (% av antalet valpar)	486 (13.2)				

Avelshanarna nyttjas förhållandesvis kort tid i avel. Oftast får hanarna alla sina kullar under en tidsperiod av 2 till 5 år. Någon utvärdering av avkomman efter ett visst antal valpar synes inte förekomma utom i Tyskland. SSV har sedan den 1 september 2004 nya avelsregler för Appenzeller Sennenhund. En hane kan under en 3-årsperiod få maximalt 4 kullar, men kan få ytterligare 2 kullar när 50% av avkomman är utvärderad och höftledsröntgad. Avelsindex för höftledsdysplasi får inte överstiga värdet 102.

I en värdering av avelsdjuren så måste också hänsyn tas till tikarnas användning. Det förekommer att tikar kan få upp till 7 kullar.

Användning av täckhundar över landsgränserna i Europa visas i tabell 3. Förvånansvärt få hundar används i avel i flera länder. Endast 44 hanar används i 4 länder eller mindre. Totalt är dessa hanar fäder till ca 50% av alla kullar i Europa. Det är beroende av att hanarna har stort antal kullar också i sina hemländer. Valet av en utländsk hane är betingat av avelsresultatet, där de hanar som har en stor avkomma som visats har en fördel. Utbytet av avelshanar mellan de stora uppfödarländerna visas också i tabell 3.

Tabell 3. Täckhundar använda i flera europeiska länder 1994 – 2003

	Antal täckhundar	Antal kullar	Antal länder		
			4	3	2
Totalt använda hundar nationellt	213	547			
Använda hundar i flera länder (% av totalantalet)	44 (20,7)	271 (50,5)	2	12	30
Utbyte av täckhundar mellan Schweiz, Tyskland och Nederländerna:					
CH till DE	13				
DE till CH	7				
CH till NL	2				
NL till CH	2				
DE till NL	1				
NL till DE	2				

Effektiv populationsstorlek

Det är betydelsefullt att bedöma antalet hanar/tikar som används i avel. Det är vanligt att färre täckhundar används än tikar i avel. Genom att beräkna den effektiva populationsstorleken får vi kunskap

om antalet avelsdjur är tillräckligt för att bedriva en sund och långsiktig avel. Någon samlad europeisk information finns inte.

Rasens totala inavelsgrad

Genom att hålla inavelsgraden låg i populationen, så minskas riskerna för dubbling och anrikning av dolda/samverkande defektanlag. Släktskapsgraden är avgörande för hur avelstrategin skall utformas. Någon samlad europeisk information finns inte.

Avelsstruktur

För att veta mer om avelsdjurens och dess avkommors användning i avel, studeras rasens avelsstruktur baserad på individuella täckhundars och avelstikars avelsbidrag som morfar/farfar/mormor/farmor. Avelstrukturens utseende i Europa är okänd.

Genetiska sjukdomar

Appenzeller Sennenhund har ett antal genetiska sjukdomar. De viktigaste synes vara höftledsdysplasi (HD) och patellaluxation. Mindre vanliga är armbågsledsdysplasi (AD), persisterande höger aortagren, pulmonal stenosis, aortastenosis, och ektopisk ureter.

Höftledsdysplasi

Fem avelshundar, varav 3 importerats till Sverige med början från 1997, och hela deras avkomma har undersökts med avseende på HD. Samtliga avelshundar är friförklarade liksom avkomman utom en (Figur 1).

I Tyskland började röntgenundersökning införas 1981. Från 1981 till och med 1992 röntgades i genomsnitt 15,6% av registrerade hundar. Av dessa befanns ca 35% ha HD. Under åren 1993 till och med 2002 röntgades i genomsnitt 38% av registrerade hundar med resultatet 21% HD.

FIGUR 1
HD-statistik för Appenzeller Sennenhund (t.o.m. 2004-12-24)

Årtal	Antal valpar	Röntg	% Röntg	HD ua	%HD ua			HD 1	%HD 1	HD 2	%HD 2	HD 3	%HD 3	HD 4	%HD 4	%HD belastade
1980																
1981																
1982																
1983																
1984																
1985	1	1	100,0	1	100,0			0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
1986																
1987																
1988																
1989																
1990																
1991																
1992																
1993																
1994																
1995																
1996																
1997	1	1	100,0	1	100,0			0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
1998																
1999	1	1	100,0	1	100,0			0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
Årtal	Antal valpar	Röntg	% Röntg	HD A	%HD A	HD B	%HD B	HD C	%HD C	HD D	%HD D	HD E	%HD E			%HD belastade
2000	12	12	100,0	8	66,7	4	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0			0,0
2001	9	9	100,0	6	66,7	2	22,2	1	11,1	0	0,0	0	0,0			11,1
2002																
2003	5	5	100,0	2	40,0	3	60,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0			0,0
2004	2	0	0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0			0,0

Armbågsledsdysplasi (AD)

Enligt erfarenheter i Europa är armbågsledsdysplasi (AD) ett litet problem i rasen och någon systematisk röntgenkontroll har inte bedrivits i något europeiskt land. Ett litet antal har röntgats i Tyskland. Under åren 2001–2003 röntgades 26 hundar med resultatet 21 utan anmärkning och 5 med AD; 3 AD 1 och 2 AD 3. Frekvensen AD i detta material är 19,2%. SSV har beslutat i sina nya avelsregler (se ovan) att genomföra en tre-årig studie där alla avelsdjur måste röntgas. Röntgenresultatet är inte officiellt utan är endast känt för ägaren. Från den 1 januari 2005 så måste ett röntgenresultat visas upp vid avelskorningen. SSV hanterar röntgenresultaten anonymt. Efter tre år sammanställs resultaten och bör kunna belysa frågan om AD är ett sjukdomsproblem i rasen. Ett fåtal hundar uppfödda i Sverige har röntgats med resultatet utan anmärkning (Figur 2).

Figur 2
AD-statistik för Appenzeller Sennenhund (t.o.m. 2004-12-24)

Födår	Antal födda	Ejröntg	Röntgade	% Röntg.	AD ua	%AD ua	AD 1	%AD 1	AD 2	%AD 2	AD 3	%AD 3	%AD-belastade
2000	11	9	2	18,2	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
2001	9	7	2	22,2	2	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
2002													
2003	5	0	5	100,0	5	100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
2004	2	2	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0

Patellaluxation

Patellaluxation synes vara ett ökande problem i rasen. Någon frekvens är inte känd. I den svenska populationen om 24 djur har två hundar diagnosticerats med patellaluxation. Erfarenheten av kirurgiskt ingrepp är god. I flera länder undersöks knälederna på avelsdjuren på frivillig basis, men inget bekämpningsprogram finns.

Övriga genetiska sjukdomar

Som nämnts ovan förekommer tre olika hjärtsjukdomar i rasen: persisterande höger aortagren, pulmonal stenosis och aortastenosis samt ektopisk uretär. Ektopisk uretär har diagnosticerats hos en hund i Sverige; ingen av övriga sjukdomar har påvisats. Frekvensen av dessa sjukdomar i Europa är inte känd.

Mentalitet

Appenzeller Sennenhund är livlig och temperamentsfull med stark vakt- och vallinstinkt. Rasen är något avvaktande mot främlingar. Det är viktigt att hunden redan tidigt som valp och unghund genomgår en noggrann socialisering. Hunden kräver en nära kontakt med familjen och mycket uppmärksamhet. Ett fåtal hundar i Sverige har beskrivits i mentalbeskrivning hund (MH). I de stora uppfödarländerna Schweiz, Tyskland och Nederländerna mentaltestas/beskrivs avelsdjuren, ofta kopplade till en avelskorning med exteriörbeskrivning. SShK anordnar varje år ett flertal mentalbeskrivningar i egen regi över landet. Utbildade funktionärer finns inom klubben; mentalbeskrivare anlitas från Svenska Brukshundklubben. Det är svårt att få tillräckligt med tillfällen för MH, framför allt beroende av brist på lämpliga platser. Brukshundsklubbarnas MH-platser är kraftigt utnyttjade, och för raser som inte tillhör brukshundarna är det i praktiken nästan omöjligt att få delta i en beskrivning anordnad av en brukshundsklubb.

Exteriör

En beskrivning av rasens exteriör finns i rasstandard.

Funktion

Appenzeller Sennenhund är den av Sennenhundarna som har det största behovet att fungera som en arbetande hund. Med sitt livliga temperament behöver den få utlopp för sin energi genom att arbeta. I sitt ursprung är den en skällande boskapsvallare och vakthund. Den används också som sådan framför allt i Schweiz. I Sverige arbetar flera hundar som fårvallare. På grund av den nära kontakt som etableras med föraren och att den är lättlärd, används den i Europa som polishund, lavinhund, draghund, terapihund, blindhund m.m. Den kan vara framgångsrik i avancerad lydnad och agility.

SShKs avelsregler för Appenzeller Sennenhund

Sennenhundarna har genom månghundraårigt avelsarbete fått en speciell exteriör (beskriven i respektive rasstandard), speciella egenskaper som arbets-, vakt-, och vallhundar, samt speciella mentala egenskaper. Varje uppfödare har ett ansvar för att dessa egenskaper bevaras och han/hon skall besitta erforderliga kunskaper om dessa. Uppfödare skall också ha kännedom om rasernas speciella defektproblem samt andra för rasen önskade egenskaper.

Varje hund och tik som skall användas i avel:

- * Skall ha en god och rastypisk exteriör. Bedömning bör ske på officiell utställning, eller av person med mångårig erfarenhet av rasen.
- * Skall ha ett gott rastypiskt temperament. Bedömning kan ske vid officiella mental-beskrivningar (MH), av domare på officiella utställningar, eller av annan mycket raskunnig person.
- * En hund, som visar aggressivitet mot människor, överdriven aggressivitet mot andra hundar eller påtaglig rädsla för normala vardagliga störningar är icke lämplig för avel.

Hanhund som skall användas i avel:

- * Skall vara friförklarad från höftledsdysplasi.
- * Skall ej vara behäftad med kända allvarliga genetiska defekter.
- * Skall med stor urskiljning användas på tikar som uppfyller SShK:s krav på en avelstik.

Tik som skall användas i avel:

- * Skall vara friförklarad från höftledsdysplasi.
- * Skall ej vara behäftad med kända allvarliga genetiska defekter.
- * Skall ej föda sin första kull före 2 års ålder, men dispens kan ges.
- * Skall generellt ej föda mer än en kull per år. Se SKK:s grundregler.
- * Valpar skall ej levereras före 8 veckors ålder.

Om tiken kommer att föda sin första kull efter 4,5 års ålder, fordras ett veterinärintyg som specificerar tikens lämplighet för avel.

Hos Sennenhundar förekommer, liksom hos andra hundraser, defekter och sjukdomar av ärftlig karaktär. Uppfödaren har därför ett ansvar för att allt görs för att hindra dessa från att föras vidare inom raserna. Uppfödare bör dessutom avstå från att göra avelskombinationer utan att först förvissa sig om att dessa i sig inte innebär en känd risk för att någon ärftlig defekt eller sjukdom skall uppstå.

Ovanstående regler kommer kontinuerligt att vara föremål för revidering allt eftersom nya målsättningar för avelsarbetet utformas.

Slutsatser, målinriktningar och prioriteringar för framtiden

SShKs uppgift är att väcka intresse för och befrämja avel av mentalt och fysiskt sunda samt exteriört fullgoda Sennenhundar. Appenzeller Sennenhund är en ras som drabbas av ett relativt få antal sjukdomar som är genetiskt betingade. Hundarna är långlivade och blir i regel 12–15 år gamla. Det övergripande målet för rasen är att genom ett målmedvetet, långsiktigt och hållbart avelsarbete utveckla och vårda rasen på ett sådant sätt att hundens hälsa och välbefinnande sätts i fokus och prioriteras.

Begränsning av antalet kullar per avelshund

I ett europeiskt perspektiv är Appenzeller Sennenhund en liten ras, och det är därför viktigt att en begränsning av både täckhund och avelstik sker. I annat fall kan lätt en överanvändning av en enskild hund bli följden. Målsättningen är att:

- En tik eller hane får under sin livstid ha 2 kullar eller 15 valpar.
Avelsstopp inträder när den 15:e valpen är född
- Ytterligare en kull tillåts, efter avkommebedömning, med inavelsgraden <2%
- Som regel aldrig göra om samma avelskombination
- Ovanstående regler gäller för avel nationellt

Breddning av rasens avelsbas

Appenzeller Sennenhund är numerärt en mycket liten ras i Sverige. Det finns inget som tyder på att den svenska populationen skulle numerärt öka nämnvärt under den närmaste 10-årsperioden. Med befintlig population av svenska avelsdjur så kan inte en sund och långsiktig avel bedrivas i Sverige. Avelsarbetet måste bedrivas i ett europeiskt samarbete med utnyttjande av den europeiska hundpopulationen som avelsbas. En effektiv populationsstorlek bör överstiga 100 djur, vilket kan vara möjligt att nå i Europa. Målsättningen är att:

- Använda den tillgängliga avelsbasen i den europeiska populationen
- Använda obesläktade djur i avel från den europeiska avelspoolen
- Inom 5 år skall den europeiska effektiva populationsstorleken vara känd

Minska rasens totala inavelsgrad

Inavelsgraden i rasen kan inte beräknas på enbart den lilla svenska populationen, utan måste beräknas på den europeiska populationen. Dessa beräkningar är inte utförda. Det är mycket viktigt att hålla inavelsgraden så låg som möjligt i rasen, helst <2%. Målsättningen är att:

- Inavelsgraden totalt i rasen i Europa skall inom 5 år vara känd
- Inga parningar med inavelsgraden >6,25% tillåts i Sverige
- Inom 5 år skall inga parningar med inavelsgraden >4% utföras i Sverige

Avelsstruktur

Lika viktigt som att undvika överanvändning av enskilda avelsdjur, så måste stor vikt också läggas på att undvika överanvändning av enskilda avelsdjurs avkomma. Detta tydliggörs genom att studera avelsstrukturen. Det är önskvärt att ett större antal djur bidrar med likvärdigt antal genetiska bidrag, d.v.s. kurvan skall forma en lindrigt sluttande plåtå som följs av en svans med bidrag från djur som prövats i avel men av olika skäl inte godkänts för fortsatt avel. Far- och morföräldrar bör inte tillåtas lämna fler barnbarn än två gånger vad en enskild hund fick producera. Målsättningen är att:

- Inom 5 år skall avelsstrukturen i den europeiska populationen vara känd
- Medelst en kontinuerlig övervakning av avelsstrukturens utveckling arbeta för en minskning av överanvändning av enstaka avelslinjer i Europa

Genetiska sjukdomar

Höftledsdysplasi

HD är ett viktigt genetiskt problem i rasen. Av samtliga hundar födda i Sverige samt 3 importter har alla röntgats som uppnått lämplig ålder med en mycket låg frekvens HD (3,7%; Figur 1). I Tyskland har benägenheten att röntga ökat; 2001 röntgades 58% och 2002 43,4% av registreringarna. Frekvensen HD 2001 var 17% och 2002 30,6%. Hundar bofasta i Sverige följer SShKs avels- och uppfödareiska regler samt SKKs regelverk. För att få större effekt i bekämpningen måste hänsyn tas inte bara till avelsdjurets eget HD-status utan också till bl.a. föräldrarnas och syskons status. Målsättningen är att i ett europeiskt perspektiv:

- Arbeta för att öka benägenheten att röntga
- Arbeta för att inte använda HD-belastade hundar i avel
- Arbeta för att enskilda djurs avelsvärde för defekten HD beräknas på avelsdjurets egenstatus samt syskons och föräldrars HD-status
- Inom 2 år ha kännedom om frekvensen HD i den europeiska populationen

Armbågsledsdysplasi

Frekvensen AD i rasen är okänd utom för de få hundar som röntgats i Tyskland. AD upplevs som ett litet problem, men bör utredas vidare. Målsättningen är att:

- Minst 60% av hundar födda i Sverige röntgas under en tre-årsperiod
- Hundar med påvisad AD skall inte användas i avel
- Arbeta för en utökad röntgenundersökning av armbågsleder hos rasen för att få kännedom om frekvensen i Europa

Patellaluxation

Patellaluxation är ett påtagligt funktionsproblem hos drabbade individer. Även om ett kirurgiskt ingrepp oftast är lyckosamt skall defekten kontrolleras med avelshygieniska åtgärder. Målsättningen är att:

- Samtliga svenska djur som skall användas i avel undersöks avseende förekomst av patellaluxation
- Endast djur friförklarade från defekten rekommenderas användas i avel
- Arbeta för en utökad kontroll av avelsdjur i Europa

-

Övriga genetiska sjukdomar

Olika hjärtsjukdomar och ektopisk uretär bör kartläggas på ett europeiskt plan för att utröna hur stort sjukdomsproblemen är i rasen. Målsättningen är att:

- Arbeta för en kartläggning av defekterna i Europa

För övrigt gäller, som alltid, att sjuka eller kända defekta hundar inte används i avel.

Mentalitet

MH är ett lämpligt instrument för mentalbeskrivning av hundar i rasen. Resultaten skall användas av uppfödarna för att få ett mått på avkommors och avelsdjurs mentalitet. Informationen används sedan i avelsarbetet. Målsättningen är att:

- Avelsdjur och så stor del av avkomman som möjligt beskrivs i MH, företrädesvis vid 12 – 18 månaders ålder
- Varje år utvärderas och redovisas MH-resultaten av SShKs MH-kommitté

Funktion

Appenzeller Sennenhund är en mycket aktiv hund och behöver utföra ett arbete för att fungera och må bra. Den har en mycket stark vallinstinkt, som bör tas vara på om möjligt. Rekommendationen är att:

- Hundarna aktiveras genom träning i lydnad, agility, drag, sök, m.m.
- SShK kan vara behjälplig vid anordnande av kurser i vallning

Den rasspecifika strategi (RAS) som presenteras i detta dokument är att betrakta som en rekommendation, men också som ett åtagande för rasens uppfödare, hanhundsägare och vanliga hundägare. SShKs åtagande är bl.a. att stödja enskilda uppfödare och hanhundsägare i deras arbete för att nå de mål som specificerats ovan. Det är viktigt att SShK ansvarar för spridningen av detta dokument till rasintresserade och rasens företrädare. RAS skall vara under en ständig utveckling och det är angeläget att en uppföljning och återkoppling sker av uppställda mål vartannat år.

Denna rasspecifika avelsstrategi skall börja tillämpas från och med den 1 januari 2006.